

Marta Davouze

DŮM V BRETANI

MLADÁ FRONTA

Marta Davouze

Dům v Bretani

MLADÁ FRONTA

Copyright © Marta Davouze, 2013
Ilustrace na obálce © Alena Beldová, 2013
Ilustrace © Pure Beauty, 2013

Mojí milované vnučce Viktorii

DRUHÝ ŽIVOT

Do padesáti šesti let mě nikdy, ani v nejbujnějších snech nenapadlo, že se usadím v Bretani a budu tu žít něco jako druhý život. Mimo svoji rodnou Prahu, na francouzském venkově, dokonce s jiným mužem. Měla jsem o Bretani mlhavou představu, ponejvíce ovlivněnou keltskými legendami, knihami, jako je Bédierův Tristan a Isolda, a televizními dokumenty, jež mi potvrzovaly, že bretaňská krajina a architektura se příliš neliší od anglického pobřeží. To mi stačilo. Mnohem víc mě lákalo spatřit norské fjordy nebo egyptské pyramidy než navštívit Bretaň. Že se z ní stala moje druhá vlast, mi dodnes nedává smysl, ačkoli tu trávím již dvanáctý rok.

Onehdy jsem se ptala jednoho přítele, znamenitého astrologa, jestli někde v mém horoskopu vidí tak radikální změnu místa a stylu mého života.

„Ne. Není tady nic takového,“ odvětil, a k mému nemalému překvapení dodal: „Podle horoskopu žiješ pořád v Praze a jsi provdaná za prvního muže.“

„Znamená to, že podle hvězd jsem se vzepřela svému osudu?“

„I tak se to dá říct.“

Musely v tom tedy hrát roli vyšší mocnosti. Boží řízení nebo reinkarnace, nějaké keltské čáry, podle nichž se duše člověka ve druhém životě vrací na původní místo. Jinak si neumím vysvětlit, proč mi při první návštěvě pobřeží u Cap Fréhel něco řeklo: *Tady bys měla žít, sem patříš!* Tenhle podivný imperativ pro mě zprvu znamenal jen to, že bych se sem ráda vracela, nikoli že tady chci natrvalo bydlet. Nebyla jsem první ani poslední, komu zdejší pobřeží učarovalo.

Silnice vede po náhorní planině obrostlé fialovým

vřesem a žlutými kvítky křovin hlodáše a za každou zatáčkou se nabízí jiný pohled dolů. Na písečné pláži, na skalnaté útesy roztodivných tvarů, na moře, které podle dopadu slunečních paprsků mění svou barvu od azurově modré po olivově zelenou a které se ustavičně vzdaluje a přibližuje, takže malé pláže někdy docela zmizí, aby se za půl dne objevily v nové kráse.

Podvečerní obloha je úkaz hodný malířského plátna. Jeden den je na horizontu zcela zřetelné pohoří, dokonce mívá zasněžené vrcholky, druhý den je vidět rudé plameny pekelné nebo žlutou, jako zlatem posázenou poušť táhnoucí se do dálky. Na těchto iluzivních obrazech je úchvatné především to, že se neukazují vertikálně, není to jednolitá svislá plocha, je to prostor, který se náhle rozevře do nevídané hloubky tam, kde se ve dne zdála být jedna čára oddělující moře a oblohu. Jako by se otvíraly brány nebeské. Vrcholným číslem tohoto spektaklu bývá samotný západ slunce. Na horizont si sedne rudá koule a trčí tam hodnou dobu. Potom zničehonic, jak na pokyn dirigentovy taktovky, udělá žbluňk. Naráz spadne za obzor.

V nejmenším nepodezírám svého prvního manžela, že se mě chtěl přímo zbavit, ale vsadím se, že byl moc rád, když se mi zalíbil kraj vzdálený tisíc pět set kilometrů od Prahy.

„Myslím, že bychom si od sebe měli trochu odpočinout,“ říkával.

A jelikož byl zrovna při penězích, ochotně mi koupil, co jsem si přála. Manoir de Langourian u města Erquy, v bretaňském okrese Côtes d'Armor. Jenom kousek od Cap Fréhel.

„Odložil tě nejdál, jak to šlo,“ smál se asi o dva roky později můj druhý manžel. „Nedaleko je totiž Finistère, to znamená konec světa.“

„No, mohl mě poslat taky na opačnou světovou stranu.“

„Myslíš na Sibiř? Podle toho, cos mi o něm vyprávěla, takový rozhodně není. To by ti neudělal.“

Měla jsem strach jet sama dům převzít. Byl již zaplacený, ale k uzavření obchodu byla ještě nutná schůzka na místě. Plno papírů a podpisů. Nevím, jestli můj strach vyplýval z toho, že kromě bonjour, merci a bon appetit jsem neznala jediné francouzské slovo, nebo z toho, že mi to celé připadalo dost neskutečné. Já, tělem i duší městský člověk, vlastním najednou středověké sídlo na venkově, ještě k tomu v Bretani! Nebyl to sice takový krok do neznáma, jako když můj pradědeček vyplouval z Hamburku za velkou louži, ale hledala jsem morální oporu. I ptala jsem se svých známých na setkání:

„Nechceš jet příští středu do Bretaně?“

Znělo to tak bláznivě, že každý z oslovených řekl ano. Nakonec nás jelo deset. Osm v autech, dva autobusem. Všichni byli srozuměni s tím, že to možná nevyjde, že se mi to jen zdá a že budeme muset pár dnů bivakovat na pláži, než zase pojedeme domů.

Schůze se konala v jídelně. Majitel, jeho manželka a děti, notář a realitní makléř, báječný chlapík s motýlkem, který co chvíli opakoval: Voilà! Jako by se mu povedl epochální husarský kousek hodný všeobecného obdivu, což byla svým způsobem pravda. Prodal mi víceméně neprodejný dům: tříhektarová džungle místo zahrady, jedno jakž takž obytné stavení a několik ruin. Avšak ten dům v sobě měl něco, co mě přitahovalo, a proto jsem si jej dobrovolně vybrala. Cítila jsem z něj zvláštní sílu pozitivní energie. Přestože všude byl binec a všechno volalo po opravách, vyzařovala z něj jakási duchovní harmonie.

Majitel domu na mě hleděl jak u vytržení. Bez přestání mě až dotěrně obhlížel jako exotickou bytost, kterou si chce namluvit. Typický proutník, lev pařížských

salonů zkoumal, co jsem to zač a proč od něj kupuji víkendový dům. Matně asi věděl, že existuje nějaké Československo a že jsem přijela z východní Evropy. Určitě ne ze střední, to většina Francouzů nerozlišuje. Jsme na východ od nich, jsme ve východním bloku. Mám pocit, že si mě nakonec zařadil kamsi do kategorie ruských mafiánů, kteří skupují Riviéru.

Na ošklivé, podomácky stlučené lavici seděl v koutě podivný pár. Muž v montérkách a potřhaném, ušmudlaném svetru, žena v bohatě zdobených šatech ve stylu benátského karnevalu. Nechápala jsem ani, o čem je řeč, to mi musela překládat přítelkyně Milena Masáková, jak bych tedy mohla pochopit, co znamená přítomnost onoho bizarního páru? Seděli, ani nedutali, na něco zřejmě čekali. Byl to Gaston a jeho žena Ghislaine, kteří čekali, jestli si Gastona nechám. Jestli jako dědictví po bývalých majitelích převezmu nejen nějaké kusy starého nábytku, ale i jejich podomka. Neviděla jsem důvod nesouhlasit.

Až sem by se to dalo brát za normální. Člověk někam přijede, zalíbí se mu tam a pořídí si tam prázdninové obydlí. Naskýtá se leda otázka, proč v zemi, jejímž jazykem jsem nevládla, ale jinak na tom nevidím nic mimořádného.

Avšak dávno nehledat, a přesto najít muže dívčích snů, zamilovat se na sklonku života a šťastně se provdat v tak vzdálené končině mi už tak běžné nepřipadá. V tom museli mít prsty Merlin nebo Morgana, a vlastně kdoví, jestli je v tom neměli od počátku. Kdo jiný mě mohl na první dovolenou ve Francii poslat do Bretaně, když jsem chtěla jet do Provence? Kdo mi předvedl divy zdejší přírody a kázal něco tak nesmyslného jako koupit tady dům? Snad jen šílenec by si pořizoval chalupu co nejdál od bytu! Racionální vysvětlení to prostě nemá, v horoskopu to taky není, takže to musely být síly nadpřirozené.

Rok dva si daly pohov, asi vyčkávaly, až si to tu trochu obhlédnu, načež mě poslaly do přístavního baru, nejmenšího, jaký v Erquy existuje, kam chodívají pouze rybáři na sklenku po práci. S přáteli, kteří sem tehdy jezdívali, jsme večer nikam nechodili, natož po barech. Bylo nám dobře s lahví vína u krbu, poslouchali jsme hudbu, hráli karty, nebo jsme se vypravili k moři.

Chodívali jsme na pláž, které se říká Petit St. Michel, protože je odtud vidět na malý ostrůvek s kapličkou, působící zdálky jako zmenšenina slavného kláštera Mont St. Michel. Při odlivu se ke kapličce dá dojít suchou nohou přes úzkou šíji, při přílivu je dostupná jen lodí. Není snad nic krásnějšího a duši víc povznášejícího než usadit se večer na skalisku nad liduprázdnou pláží a naslouchat hudbě moře. Člověk najednou takřka fyzicky ucítí rozměr světa. Zvlášť suchozemec, pocházející ze vzdálené a tak malé země. Měli jsme tam už každý své oblíbené místečko a vracívali jsme se k ránu. Byla jsem čerstvě rozvedená a užívala jsem si svobodu.

Proč jsem tedy navrhla, abychom projednou nešli večer na pláž, nýbrž do baru? Taková svízel! Nejenže nám stejně nemohli dát nic lepšího, než co jsme měli doma, ale vzhledem k naší jazykové výbavě nebylo snadné něco si objednat. Anglicky tu nikdo neumí a Milena s námi tehdy nebyla. Jít do baru nemělo žádný logický důvod.

Vybrat podnik, kde se náhodou nacházel můj budoucí manžel a nad sklenicí piva dumal, co ho tu tak zdržuje, však z mé strany logiku mělo. Nevím, jak z jeho. Pár měsíců předtím jsem tam totiž byla se zástupcem jedné stavební firmy, který hovořil francouzsky a který pro mě měl v okolí zařídit nějaké řemeslné práce. Přijeli jsme z Prahy a neměli co jíst ani pít a všechno bylo zavřené. Bylo jedenáctého listopadu, svátek konce první světové války.

Obešli jsme několik barů a restaurací a nikde nám nechtěli prodat kus bagety a lahev vína. Usadili jsme se v posledním podniku na barové stoličky, že si dáme aspoň kafe. Nedávno jsem zakoupila učebnici francouzštiny, i chtěla jsem tomu panu inženýrovi při kávě předvést, co jsem vyčetla ve třetí lekci:

„Je dois, tu dois, il doit, nous devons, vous devez, ils doivent.“

„Bravo, madame!“ zvolal mladík za pultem a prodal nám bagetu i víno.

Asi proto, že byl barman tak milý, zavedla jsem tam své přátele i onoho památného večera, leč byla tam jeho nabručená matka. Přišli jsme ve třech. Já, manžel mojí tehdejší přítelkyně, malíř hledající v Bretani inspiraci, a mladík, který si u nás v práci odbýval civilní vojenskou službu a připravoval se na maturitu z angličtiny. Nic neuměl a nelezlo mu to do hlavy a já ho zkoušela, kamkoli jsme se hnuli. Ledva nám madame po krátké jazykové potyčce donesla přibližně takové nápoje, jaké jsme chtěli, začla jsem s výukou:

„Přeložte, Petře: Je to od něj velmi pěkné.“

„It is very nice of his.“

„Of him, sakra,“ křikla jsem a práskla dlaní do stolu. Muž sedící u baru otočil hlavu a podíval se na mne. Nevím, jestli někdo vymyslel méně banální vyjádření dané situace než láska na první pohled. Oč jednodušší to mají filmaři, kteří se nemusejí v takovém případě zabývat slovy, neboť jim stačí dobrý herecký výkon. Výraz tváře, hra očí, které náhle spatřily vytoužené zjevení. Záběr kamery na jednoho a na druhého, jejich rozpačky, zrak honem odvrácený jinam. Obrátila jsem se na studenta:

„Petře, já jsem si nikdy žádného mužského nenamlouvala. Jak se to dělá?“

„To mám přeložit do angličtiny?“

„Ne, to se vás ptám.“

„Vám se líbí ten námořník?“

„No,“ špitla jsem tónem stydlivé sextánky.

„Jděte k němu a řekněte si mu, aby vám připálil.“

„Vždyť je od nás dva metry a vidí, že mám zapalovač na stole.“

„Tím spíš.“

Tak jsem šla. Námořník mi připálil a smál se.

„Petře, to nefunguje.“

„Jděte znovu.“

Připálil mi podruhé, smál se, a nic. Nerada bych opakovala nadávky, kterými jsem se v duchu častovala. Došla jsem k jednoznačnému závěru, že se mi to zdálo, že zájem v jeho očích neplatí, že jsem asi moc pila, nebo že jsem se dočista zbláznila. Co nejrychleji jsme zaplatili a odešli.

Nazítří jsme se vydali do toho baru znovu, ale nebyl tam. Třetího dne parketáři dokončili v jídelně svou práci. Kdoví, proč jsem považovala za nutné oslavit to lahví vína. Koukali na mě trochu vyjeveně, když jsem je usazovala ke stolu, ale nebránili se a zavdali si. Mysleli nejspíš, že je u nás na východě zvykem nejdřív zdolat lahev vína, a potom teprve předat fakturu.

Na druhý konec stolu jsem usadila oba přátele a Erika, jediného člověka, který v širém okolí mluvil anglicky, takže mi v mnohém pomohl a zvykl si ke mně chodit na večere. Na jedné straně stolu tak plynula konverzace v angličtině, na druhé, u parketářů, ve francouzštině, Eric směrem k nim občas něco prohodil.

„Možná tam dneska je,“ řekla jsem česky.

„Chcete, abych vám tam sjel?“ zeptal se Petr.

Popadla jsem kus papíru a napsala na něj anglicky i francouzsky s pomocí učebnice a slovníku: *Jedna dáma v Langourianu by Vás ráda pozvala na kávu.* Dala jsem Petrovi papírek a nakázala:

„Tohle mu dejte, až ho najdete. Jestli ho nepřivedete,

budou celou noc nepravdělná slovesa! Give, gave, given, go, went, gone!“

Petr vzal papírek a odešel. Eric se pídil, co se děje. Když jsem mu to vysvětlila, podíval se na mě útrpně jak na zlobivou školačku, jako kdyby měl nade mnou patronát a já se vymkla jeho výchově. Ušklíbl se a promluvil pohrdlivě:

„No tak, Marto, vzpamatuj se! Zase ses dívala na televizi. Na nějakou romantickou telenovelu, co? Ty jsi nemocná.“

Nakolik mi to znalost anglického jazyka dovolovala, vychrlila jsem na něj všechno, co se ve mně hromadilo léta:

„Já ti něco řeknu, Eriku. Mám vás, intelektuálů nebo rádoby intelektuálů právě po krk. Já potřebuju muže, rozumíš? Skutečného, upřímného muže, který nic nepřestírá, který jde rovnou na věc, který umí ženu milovat bez zbytečných řečí, jimiž ze sebe dělá suveréna, aby zastřel své komplexy.“

Vtom Petr zatelefonoval:

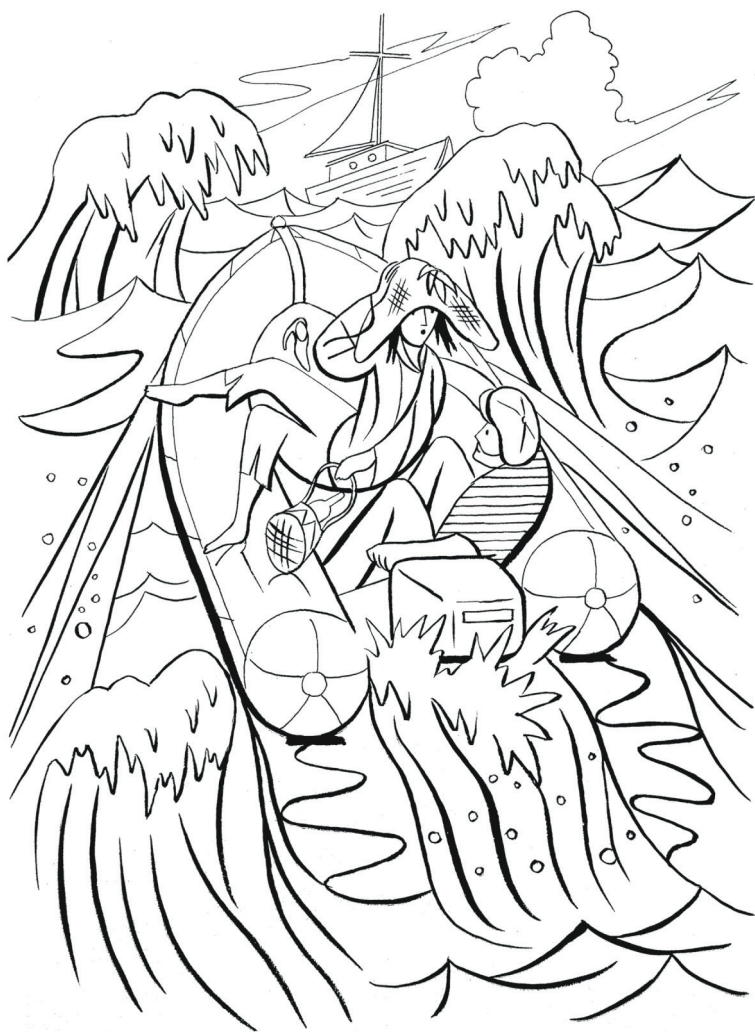
„Vážně mi hrozí ta nepravdělná slovesa, jestli ho nepřivedu?“

„Ne, pojedte domů. Já se zklidním, to bude dobré.“

Přijel domů a já pochopila, že problém není v tom, že by námořník v baru nebyl, ale že Petr nemá odvahu ho oslovit a můj papírek mu předat. Rázně jsem ukončila sezení:

„Au revoir,“ zařvala jsem na parketáře, jako by trpěli ztrátou sluchu. Ihned vyskočili a kvapně se vzdálili. Vypadalo to, že jsou rádi, že vyvázli se zdravou kůží. Od klienta, který jim nejprve naleje víno a pak jim rve nedopité skleničky od huby, se dá očekávat cokoli. Erikovi jsem řekla, jsi asi unavený, vid', běž domů, a naložila jsem své přátele do auta.

Byl tam.

NÁMOŘNICE V LODIČKÁCH

Základní rozdíl mezi Narcisem a Goldmundem je podle Hermanna Hesseho v cestě k poznání. Narcis je vstřebává z knih. Aniž opustí zdi svého obydlí, ví všechno, je hotová chodící encyklopedie. Nemusíte listovat v příručkách nebo lovit na internetu, stačí se ho zeptat. Odpoví bez zaváhání, kdo byl čtvrtým americkým prezidentem i jak se pěstuje řepka olejná, ve kterém roce složil Bach Braniborské koncerty i jakých ingrediencí je třeba na segedínský guláš. Ví nejen, kdo byl zakladatelem genetiky, ale vysvětlí vám detailně podstatu jeho objevu.

Narcis teoreticky ovládá loďní navigaci i princip spalovacích motorů, ale nikdy nesedne za volant a nevstoupí na loď, tedy pokud by se musel osobně starat o její chod, zabývat se motorem nebo nedej bůh plachtami, a pokud by tam nebylo pohodlí, jaké má doma. Je úctyhodný, krásný a čistý. Zrozený ve studeném znamení ryb. Uznává sex, nikoli mazlení.

Pro své okolí je autoritou a vzorem dokonalosti, počínaje zasvěceným úsudkem a konče bezchybným zevnějškem. On sám je však naplněn pochybnostmi. Touží sice po dokonalosti, ale obává se, že jí nikdy nedosáhne, protože při každé nově nabyté znalosti zjišťuje, kolik toho neví. Co všechno ještě musí obsáhnout, aby se dokonalosti aspoň přiblížil.

A tak ačkoli navenek působí jako chladný suverén, uvnitř je zmítán úzkostmi, spalován strachem z možného neúspěchu, ze sebemenšího osobního selhání, přestože široko daleko nemá konkurenta. Jakkoli by to nikdy nepřiznal, ze všeho nejvíc ho trápí otázka, zda

dokonalost je zároveň skutečným naplněním životního smyslu, a až jí dosáhne, zda nezjistí, že ta cesta k poznání, kterou zvolil, nebyla správná.

Goldmund zastává přesně opačný postoj k životu. Když jsem poznala svého druhého manžela, bylo mi hned jasné, že můj první muž byl Narcis a on je Goldmund. Má chuť všechno si vyzkoušet, všechno zažít na vlastní kůži. I když rád čte, knihy pro něj nejsou hlavním, nebo dokonce jediným zdrojem poznání. Jeho moudrost, jeho empatie a jeho noblesní chování vycházejí ze zkušenosti.

Nedokázal by asi tak brilantně jako Narcis popsat objev, vývoj a funkci spalovacích motorů, ale řídí všechny druhy dopravních prostředků od motorky přes osobní auto po dálkový kamion, od malé plachetnice po oceánský parník. Umí vařit i sázet stromy. Ať spí ve stodole na seně nebo v pětihvězdičkovém hotelu, obojí si užije s rozkoší, načež prohlásí: *La vie est belle*. Loví zvěř, rybaří, truhlaří a farmaří, ustavičně s něčím experimentuje, do něčeho se pouští, něco objevuje. Přírodu a její živly potřebuje stejně bytostně, jako Narcis potřebuje ztichlý kabinet.

Když mě poprvé pozval na projížďku lodí, neměla jsem zdání, co to obnáší. Tomu odpovídal i můj úbor. Hedvábné tříčtvrteční kalhoty, lehké letní paletko uznávané značky, semišové lodičky a poslední model slameného klobouku ze salonu paní Potůčkové. Všechno korespondovalo barvou i stylem, mohla jsem rovnou defilovat na módní přehlídce obstarožních dam. Nesla jsem proutěný košíček, v něm lahev vína, sýr a jablka. Vypravila jsem se na loď jako na piknik po vzoru románu *Pýcha a předsudek*. K tomu, abych vyhlížela jako slečna Bennetová, mi kromě věku chyběl pouze slunečník.

Díval se na mě se zalíbením jako na svatý obrázek

a nic neříkal. V jeho výrazu převládal laskavý úsměv kombinovaný s bezmezným obdivem ke skutečné dámě. Dodnes nevím, jestli to byl pouhý takt nebo i špetka škodolibosti, co mu bránilo nalít mi čistého vína a upozornit mě, že takhle oblečená bych mohla vstoupit na Queen Mary, nikoli však na jeho zodiak.

První šly dolů boty. Za to ale nebylo nutné se stydět, kdekdo se na mořském břehu vyzouvá. Zodiak se pohupoval zpoloviny na vodě, zpoloviny na mokřím písku, co chvíli oblévaném vlnami. Zula bych se, i kdybych místo lodiček měla tenisky. Nicméně dav plážových zevlounů poněkud zpozorněl, neboť takový úkaz s modelem zvící půl metru na hlavě se za daných okolností hned tak nevidí.

Dělala jsem jakože nic. Vložila jsem do člunu košík i lodičky a úspěšně jsem nastoupila. Hlavně nespadni, říkala jsem si. Usadila jsem se pohodlně na okraj nafukovacího člunu v domnění, že nejhorsí mám za sebou. Kdybych věděla, co bude následovat, sedla bych si na dno.

Vyrazili jsme zběsilou rychlostí k lodi. Klobouk mi okamžitě sletěl z hlavy a vodní tříšť mě během pár vteřin zmáčela od hlavy k patě, jelikož značně převyšovala naše plavidlo. Klobouk se mi podařilo chytit, zato moje dolní partie opatřená apartními tříčtvrťáky byla jak po použití sedací vany. Lod' byla asi sto kilometrů daleko, aspoň mně to tak připadalo, třebaže byla na dohled.

„It is fantastic!“ volala jsem nadšeně do řevu motoru, který nás hnal vpřed.

„Isn't it?“ opáčil. První dva roky, než jsem se vpravila do francouzštiny, jsme mluvili anglicky, respektive tím všesvětovým esperantem, jež bývá za angličtinu považováno.

Bylo mi příjemně asi jako dámám na obrazech z osmnáctého století. Jako vosy přeštípnuté v pase,